

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Simundervisningens utmaningar

en kvalitativ intervjustudie om idrottslärares upplevelser av
simundervisning för årskurs 4-6

Midde Hamrin

Rapportnummer:	VT14-14
Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Kurs:	IDG350
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vt 2014
Handledare:	Göran Patriksson
Examinator:	Karin Grahn

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Rapportnummer:	VT14-14
Titel:	Simundervisningens utmaningar, En kvalitativ intervjustudie om idrottslärares upplevelser av simundervisning för årskurs 4-6.
Författare:	Midde Hamrin
Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Kurs:	IDG350
Nivå:	Grundnivå
Handledare:	Göran Patriksson
Examinator:	Karin Grahn
Antal sidor:	41
Termin/år:	Vt 2014
Nyckelord:	Simundervisning, simkunnighet, skola, idrott och hälsa, education, school, swimming

---

Sammanfattning

Bakgrund: I samband med den nya läroplanen Lgr 11 ingår kursmålet simning under rörelse i det centrala innehållet. Simningen har där fått en ännu mer framskjutande roll då elever redan i årskurs 1-3 skall få undervisning i lekar och rörelse i vatten och få träning i att balansera, flyta och simma i mag- och ryggläge. Elever i årskurs 6 ska kunna simma 200m varav 50m i ryggläge för att nå det lägsta kunskapsmålet E i ämnet Idrott och Hälsa.

Syfte: Syftet med studien var att undersöka idrottslärares upplevelser av simundervisning i årskurs 4-6 och vad idrottslärare upplever som viktiga faktorer för att kunna genomföra undervisningen.

Metod: Fyra stycken intervjuer med lärare som har behörighet i Idrott och Hälsa har genomförts.

Resultat: Samtliga informanter tyckte att kunna simma var en livsviktig kunskap och att alla elever ska få möjlighet att lära sig att simma i skolan. Eftersom simningen är ett kunskapsmål som måste tränas på annan plats än på skolan upplevde samtliga informanter att det varje läsår finns en viss oro hur själva simundervisningen skall kunna genomföras för årskurs 1-6 med tanke på tid, ekonomi, tillgång till simhall och personal.

Slutsats: Faktorer som ligger utanför själva simundervisningen och idrottslärares möjlighet att påverka kan till stor del vara avgörande för hur simundervisningen genomförs på respektive skola.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Innehållsförteckning

1. Introduktion.....	4
2. Bakgrund.....	5
2.1 Simkunskap.....	5
2.2 Läroplaner.....	5
2.2.1 Läroplan för grundskolan 1969 (Lgr 69).....	6
2.2.2 Läroplan för grundskolan 1980 (Lgr 80).....	6
2.2.3 Läroplan för grundskolan 1994 (Lpo 94).....	6
2.2.4 Läroplan för grundskolan 2011 (Lgr11).....	6
2.2.5 Summering av läroplanerna.....	7
2.3 Vad är simkunnighet?.....	7
2.4 Historiskt perspektiv.....	8
2.5 Tidigare forskning.....	9
2.6 Pågående projekt.....	12
3. Syfte.....	14
4. Metod.....	15
4.1 Val av metod.....	15
4.2 Urval.....	15
4.3 Genomförande.....	16
4.4 Analys.....	16
4.5 Etiska ställningstagande.....	17
5. Teoretisk referensram.....	19
5.1 Ramfaktorteorin.....	19
6. Resultat.....	21
6.1 Läroplanen med förändrande direktiv.....	21
6.2 Pressen av att få elever simkunniga.....	24
6.3 Ekonomin eller ansvar som begränsning?.....	29
7. Diskussion.....	32
7.1 Metoddiskussion.....	32
7.2 Resultatdiskussion.....	33
7.3 Framtid.....	36
8. Slutsatser och implikationer.....	38
9. Referenser.....	39
10. Bilaga.....	42
10.1 Intervjuguide.....	42
10.2 Följdfrågor.....	42

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

1. Introduktion

Att alla elever i den svenska skolan ska få lära sig simma är en rättighet (Skolverket, 2011). Det är skolan som eleven går på som ansvarar för att lära eleven att simma. I och med den nya läroplanen, Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Lgr 11), har skolor fått ändra sitt upplägg av simundervisning för att uppnå de nya presenterade målen (Skolverket, 2011).

Det som är nytt är att redan i årskurs 1-3 ska eleverna få utveckla vattenvana genom att leka i vatten och göra övningar där de tränar på att balansera och flyta. Enligt läroplanen är detta för att ge eleverna förutsättningar för att sedan lära sig att simma i mag- och ryggläge, vilket är målen för årskurs 4-6. För att uppnå ett E i betyg i ämnet Idrott och hälsa enligt Lgr 11 (Skolverket, 2011) i årskurs 6 krävs att eleven kan simma 150m i magläge och 50m i ryggläge, allt i en följd. Ett konkret mål finns således skrivet i läroplanen, men inte hur undervisningen bör läggas upp. Detta medför att simundervisningen kan se olika ut på skolor och hur stor andel av elever som uppnår simkunnighetsmålet i Idrott och hälsa kan en spridning något som kan förklara varför Skolverket (2010) redovisar att det finns en spridning gällande att eleverna uppnår målen i Idrott och hälsa för simkunnighet. Simkunnighet som kan anses vara en nödvändig kunskap, bör inte vara beroende av skolans resurser till att bedriva undervisning. Detta gör området intressant för att studera vad som påverkar simundervisning på olika skolor.

Författarens praktiska erfarenhet säger att simundervisningen skiljer sig åt på olika skolor. Simningen är ett viktigt mål i ämnet idrott och hälsa och det råder stor osäkerhet om hur undervisningen ska läggas upp samtidigt som att det inte är helt självklart vem på skolan som ansvarar för att simundervisningen genomförs och vem som ansvarar för undervisningen. När det gäller simundervisning i skolan styrs den av ekonomi, elevgrupp, tillgång till simhall och resurser (Brink, 2012). Genom att belysa hur idrottslärare uppfattar simundervisningen avseende arbetet med att få elever att uppnå de mål som finns i läroplanen, kan en förståelse fås för vad som påverkar simundervisningens upplägg och genomförande. Fokus i studien var att få en inblick i de faktorer som måste struktureras av skola och lärare för att kunna erbjuda en väl fungerande simundervisning.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

2. Bakgrund

Detta avsnitt kommer att innehålla simkunskap, läroplaners mål Lpo 69-Lgr 11, simkunnighet och historiskt perspektiv att behandlas.

2.1 Simkunskap

Sverige är omgivet av vatten och därför kan det anses viktigt att befolkningen ska vara säkert runt vatten i avsikt att kunna förhindra olyckor. Dessa kunskaper är inte bara ”bra att ha” utan handlar om liv och död. För att kunna vistas vid vatten året om och kunna känna sig trygg och säker behöver man ha sim och livräddningskunskaper (Svenska livräddningssällskapet, 2012).

Svenska Livräddningssällskapet (SLS) har i över 115 år jobbat för att öka människors frihet, glädje och trygghet i närheten av vatten och sjöar i Sverige och vid vistelse utomlands. SLS strävar efter att ge alla individer ökade kunskaper i simning och livräddning. Allt detta för att uppnå en högre livskvalité på lång sikt.

På SLS hemsida kan man läsa att i hela världen omkommer varje år ca 300 000 människor genom drunkning. Det betyder att i genomsnitt en person drunknar varannan minut dygnet runt. I Sverige drunknar i genomsnitt en människa var tredje dag (Myndigheten och samhällsskydd för beredskap, 2013). Myndigheten och samhällsskydd för beredskap och Karlstad universitet har gjort en omfattande studie om drunkningsolyckor i Sverige och kommit fram till att drunkning är den vanligaste dödsolyckan för barn i åldern 1-6 år. Enligt statistik från SLS (2010) är det 8.3 % (7 700 st) av eleverna i årskurs 5 som inte kan simma. Enligt SLS drunknade 129 personer 2013 och detta är 32 fler än året 2012. Ökningen av drunkningsolyckor i samband med bad kan kopplas ihop med soligt och varmt väder.

2.2 Läroplaner

Sedan 1969 har ämnet Idrott och Hälsa ändrat namn tre gånger. År 1969 var namnet på ämnet Gymnastik och i samband med den nya läroplanen 1980 (Lgr 80) ändrades namnet till Idrott och när läroplanen 1994 (Lpo 94) kom blev det nya namnet Idrott och Hälsa. Ett namn som ämnet även heter i nuvarande kursplan Lgr11. I alla kursplanerna finns simundervisning med, dock har kunskapskraven sett olika ut.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

2.2.1 Läroplan för grundskolan 1969 (Lgr 69)

I denna kursplan kan man läsa att om det inte fanns något fysiskt eller psykiskt handikapp som gjorde att eleven inte kunde delta i simundervisningen var målet att alla elever skulle bli fullt simkunniga (Skolöverstyrelsen, 1970). I årskurs 1 och 2 fick eleverna träna vattenvana för att sedan i årskurs 3 göra ett simprov som bestod av att kunna simma 25 meter på grunt vatten. I följande årskurser stegrades kraven för att alla elever i årskurs 9 skulle kunna simma 200m varav 100m ryggsim och att träna olika samsätt och livräddning.

2.2.2 Läroplan för grundskolan 1980 (Lgr 80)

Ämnet heter idrott och eleverna och i de lägre åldrarna ska eleverna träna vattenövningar och lekar i vatten. De ska också träna bröstsim, ryggsim och lära sig om bad och båtvet. Det står inget om hur långt eleverna ska simma men för de äldre åldrarna ska simkunnighetsprov och livräddningsprov göras. De ska också träna klädsim, konstgjord andning och lära sig om säkerhetsfrågor.

2.2.3 Läroplan för grundskolan 1994 (Lpo 94)

Ämnet heter nu Idrott och Hälsa och under simundervisning kan man läsa att efter femte skolåret skall eleverna kunna simma och hantera nödsituationer vid vatten. Det står inte uttalat hur långt eleverna ska kunna simma. Denna kursplan reviderades år 2006 till att eleverna skall kunna simma 200m varav 50m på rygg (Skolverket, 2000).

2.2.4 Läroplan för grundskolan 2011 (Lgr11)

I den nuvarande läroplanen heter ämnet fortfarande Idrott och Hälsa. I läroplanen står uttalat att eleverna i årskurs 1-3 ska få möjlighet att träna vattenvana genom att leka, balansera, flyta för att sedan kunna lära sig att simma i mag- och ryggläge. I årskurs 4-6 ligger betoningen på att kunna simma i mag-och ryggläge. Det står inget om vilket specifikt samsätt som ska läras ut, utan det är upp till varje lärare. I årskurs 7-9 skall simundervisningen innehålla olika samsätt för att eleverna ska öka sim rörelseförmåga och förmågan att hantera nödsituationer vid vatten. I årskurs 6 ska eleverna också kunna hantera nödsituationer vid vatten med hjälpredskap under olika årstider. Detta är också ett kunskapsmål för årskurs 7-9.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

2.2.5 Summering av läroplanerna

I Lgr 69 (Skolöverstyrelsen, 1970) fanns krav på det att alla elever skulle bli simkunniga och det fanns ett simkunnighetsprov som ökade med ålder. I läroplanen Lpo 80 (Skolöverstyrelsen, 1981) skall simkunnighetsprov göras men det står inget uttalat för hur lång eleverna ska simma. I Lpo 94 fanns inga specifika mål för simundervisningen och det var upp till varje idrottslärare att tolka: *Eleven ska kunna simma och hantera nödsituationer vid vatten* (Skolverket, 1994). Detta tolkades olika av idrottslärarna och för att förtydliga reviderade skolverket kursplanen 2006 till att efter det femte skolåret skall eleven: *Ha god vattenvana, vara trygg i vatten, kunna simma 200m och ha grundläggande kunskaper i bad-, båt- och isvett*. Efter det nionde skolåret skall eleven: *Kunna hantera nödsituationer i och vid vatten* (Skolverket, 1994). I den nya kursplanen Lgr 11 ändrades kursplanen i simning och i årskurs 1-3 skall undervisning i simning finnas (Skolverket, 2011). I årskurs 6 ska eleverna vara simkunniga, kunna simma 200m varav 150m i mag- och 50m i ryggläge för att uppnå det lägsta betyg i Idrott och Hälsa. I årskurs 7-9 skall olika simsätt tränas och livräddning. I alla kursplaner fanns livräddningsövningar med.

2.3 Vad är simkunnighet?

Under 1990-talet gjordes en undersökning i 14 olika länder, 25 organisationer och 4 kontinenter för att se vilka krav som var lämpliga för att använda i benämningen att vara simkunnig. (Sjödin, 2008). Undersökning gjordes av Richard Stallman som är forskare vid Norges idrottshögskola och resultatet de kom fram till var åtta olika kriterier som ligger till grund för den officiella definitionen av simkunnighet. Av undersökningens resultat har de nordiska simförbunden och livräddningssällskapen kommit överens om en definition av simkunnighet. (Sjödin, 2008)

”Simkunnig anses den vara som kan falla i vattnet, få huvudet under ytan och efter att åter ha tagit sig upp till ytan kunna simma 200 meter på djupt vatten, varav 50meter på rygg.”

Samma definition för simkunnighet använder Svenska Livräddningssällskapet (Svenska Livräddningssällskapet, 2012) men uttrycker också att det tillkommer mer till att vara simkunnig som att ha kunskap om de risker som finns i samband med vistelse vid och i vatten och på isar. Att inneha kunskaper om livräddning och säkerhet ingår i grundläggande simkunskap.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

2.4 Historiskt perspektiv

Från omkring 3000 år före Kristus härstammade den äldsta kända avbildningen av idrott och då egyptiska hieroglyftecknet för ordet simning, en klar och tydlig bild av en crawlsimmare. Simningen ingick i de finare släkternas liksom faraonernas uppfostran (Bergvall, 1946).

I Japan är simning också en urgammal idrott. Långt före Kristi födelse var simkonsten utbredd över hela världen. Allra mest utbredd var den i Grekland och övriga länder runt Medelhavet. Under antikens Grekland var simningen högt skattad och det talades om simturer mellan de grekiska öarna. Krigsfolkets behov av att kunna simma gjorde att simskolor startades för soldater (Bergvall, 1946). Nyttan av simning upptäcktes redan på 1500-talet av det brittiska sjöfararfolket. Engelsmännen var de som gjorde simningen till en tävlings sport och i en tävling år 1837 fanns både medaljer och pengar. Frankrike låg också långt framme då det gällde simning och startade det första kända simskolan i Paris år 1760 (Sandblad, 1983).

Simningen i Sverige och Norden var väl spridd på 1500-talet. Från 1750-talet blev intresset för simning betydligt större i Sverige och universiteten kom med flera skrivelser om den antika idrotten. Simningens betydelse för blivande officerare diskuterades då i samband med uppstart av kadettskolan i Karlskrona. Den första kända simskolan startade år 1760 på regementet i Karlskrona för de blivande sjöofficerarna (Bergvall, 1946). Därefter införde flera militärutbildningar simning på schemat.

År 1796 bildades Uppsala simsällskap av matematikern Jöns Svanberg (Alm, 2008). Uppsala simsällskap gjorde Sverige till ett föregångsland för simning och strukturerad idrott i världen (Bergvall, 1946).

År 1898 bildades Svenska Lifräddningsällskapet (SLRS) och den största orsaken till bildandet var det stora antalet drunkningsolyckor i slutet av 1800-talet (Holmberg, 1998). Det var ca 1100 drunkningsolyckor per år. En undersökning av simkunnigheten bland skolungdomar gjordes år 1899 och det visade sig att endast 12 % kunde simma. En gemensam definition av simkunnighet fanns inte under denna period. Följden av de många drunkningsolyckorna och den låga simkunnigheten gjorde att SLRS började att utbilda simlärare och arrangera simskolor. I början på 1900-talet blev Västerås folkskolebarn först med att få obligatorisk undervisning av torrsim och övning i vattnet (Holmberg, 1998). Resultatet blev att ca 85 % av barnen lärde sig simma och det bestämdes att i framtiden skulle alla barn få obligatorisk simundervisning. Första steget blev att torrsimning blev obligatoriskt på de skolor som hade gymnastik på schemat.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Holmberg (1998) skriver att kommunernas intresse för allas möjlighet att lära sig simma ökade och intresset för lämpliga badanläggningar växte. Genom intresset ökade SLRS ställning och bestämmelser och material för livräddning arbetades fram. Stora satsningar gjordes på 1930-talet för att få hela svenska folket simkunnigt och samtidigt öka folkhälsan. Första simborgarmärket, att kunna simma 200m, kom ut år 1935 för att uppmuntra till att lära sig simma (Sjödén, 2008). År 1935 bildades ytterligare en simorganisation Svenska simfrämjandet. De två organisationer började samarbeta och 1973 går organisationerna ihop. År 1990 kombinerades dessa och namnet förkortades till nuvarande SLS.

För att öka simkunnigheten hos soldaterna under krigsåren 1939-1945 startades ett samarbete med skolan. Simundervisningen skulle genomföras på gymnastiklektionerna (Holmberg, 1998). Ett försök att införa obligatorisk simundervisning i skolorna gjordes av riksdagen i början på 1940-talet. Något som fungerade bra i städerna men på landsbygden fanns ingen simundervisning. Simlärarutbildning ingick i lärarutbildningen under 1950 och 60-talet och simskolor ökade i antal i Sverige. (Holmberg, 1998). Kommunerna runt om i Sverige gjorde stora satsningar för att öka simkunnigheten och Svenska livräddningssällskapet utbildade 12 000 simlärare under 1960-1980. Detta ledde till positiva resultat och en undersökning i slutet på 1980-talet visade att 90 % av alla elever i årskurs 6 var simkunniga (Holmberg, 1998). Enligt Svenska livräddningssällskapet började dock siffrorna sjunka på 1990-talet, vilket kan kopplas ihop med mindre simundervisning på skolorna. Till viss del diskuteras detta bero på avsaknaden av en tydlig definition på simkunnighet, vilket medförde att många skolor hade olika tolkningar på "att kunna simma" (Holmberg, 1998).

Hypotetiskt kan denna varierade tolkning av simkunnighet ligga till grund för den varierande strukturen på simundervisning i den svenska skolan idag. Genom att belysa idrottslärares upplevelser av simundervisning skulle viktiga aspekter gällande struktur och betydande faktorer kunna lyftas fram och ge stöd och samstämmighet för fortsatt undervisning.

2.5 Tidigare forskning

Litteratursökning i databaserna ERIC, Google Scholar, Academic Search Elite och Sports-Discus med "swimming", "education" och "school" gav sparsamt med träffar. Relevanta träffar presenteras kort nedan tillsammans med tidigare svenska artiklar och rapporter.

Skolverket har i uppdrag att granska kvalitén i utbildning som står under myndigheternas tillsyn. Granskningen görs för att försäkra god kvalitet i verksamheterna och att sträva mot att nationella mål och riktlinjer efterföljs. Detta för att försäkra en god utbildning och trygghet för barn och elever (Skolverket, 2011).

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

I Skolverkets rapport från år 2004 ”Tillsyn av simkunnighet och förmåga att hantera nödsituationer vid vatten” intervjuades huvudmän på kommunala skolor och friskolor om frågor som berörde simundervisningen i skolan. Målen i kursplanen under denna tid var att i årskurs 5 skulle ”kunna simma och hantera nödsituationer vid vatten”. Det fanns alltså inget uttalat om hur långt eleven skulle klara att simma, utan det var upp till varje skola. Resultaten i rapporten visade att det fanns olika definitioner av simkunnighet. De flesta definierade simkunnighet med att kunna simma ett visst antal meter med ett eller två simsätt medan andras definition var att vara trygg i vatten och behärska ett eller två simsätt. Målet med undersökningen var att se hur skolorna tog sitt ansvar för att målen för simundervisningen uppnåddes. I rapporten (2004) framgick det att det var 7369 elever i årkurs 5 som inte kunde simma. År 2006 reviderades kursplanen och simkunnighet fick en mer uttalad definition.

Nästan 8000 femteklassare kan inte simma och rädsla och kulturella orsaker anges som främsta orsaker. Denna rapport kom från Skolverket 2011 som gjorde en uppföljning på tidigare studie gjord 2004. En enkätstudie genomfördes på 500 idrottslärare för att få en bild av hur många femteklassare som når målet för simning enligt kursplanen. De visade sig att de skolor som startar simundervisningen i lägre åldrar har högre måluppfyllelse. Redan nämnda orsaker som rädsla och kulturella skäl också innebar att det var högre måluppfyllnad bland flickor och på friskolor jämfört med kommunala skolor (Skolverket, 2011).

År 2012 gjorde Skolverket en kvalitetsgranskning, ”Idrott och hälsa i rörelse i grundskolan med lärande i rörelse” med inriktning mot huvudmäns och skolors insatser för undervisningen idrott och hälsa i årkurs 4-6. Det var 33 huvudmän och 36 skolor som granskades vilket innebär att resultaten gäller de granskade skolorna och ger således inte en nationell bild. Skolverket granskade valda delar av kursplanen och då bland annat simundervisning, första hjälpen och nödsituationer. I Skolverkets rapport (2012) kan man läsa att i de flesta undersökta skolor erbjuds eleverna simundervisningen i den utsträckning som behövs för att nå kunskapskraven. Däremot var det inte lika tydligt då det gällde första hjälpen och nödsituationer om och hur eleverna får möjlighet att nå de kunskapskrav som gäller.

Kraepelin–Strids (2006) *Simma eller försvinna* innehåller två undersökningar, en studie behandlar läroplaner och den andra elevens och lärares uppfattning om simkunnighet och behovet att kunna simma. I den första studien gjordes en genomgång av skolans läroplaner från 1919 fram till 1994 års läroplan. I läroplanen 1969 fanns bestämda mål för hur långt eleven ska kunna simma, detta till skillnad från tidigare läroplaner då simning fanns med men inga specificerade mål. Kraepelin-Strid (2006) fastslår att i läroplanerna från 1980 och 1994 förändrades utvecklingen av simkunskap och därför fick simning en mer tillbakadragen plats ef-

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

tersom det inte fanns något i läroplanerna som beskrev hur simprovet skulle ske och vilka krav som skulle ingå. De specificerade mål som fanns i läroplanen 1969 togs bort.

I den andra studien undersökte Kraepelin-Strid (2006) idrottslärares och elevernas uppfattningar om simundervisning. Studien var en kvantitativ studie som involverade projektet Skola-Idrott-Hälsa. Studien visade att 65 % av idrottslärare tyckte att det var viktigt och 27 % tyckte att det var ganska viktigt att lära eleverna att simma. Trots att majoriteten tyckte att simningen var viktig använde endast 5 % av idrottsinnehåll till simning. Detta kunde delvis förklaras med begränsad tillgång till simhall, då 27 % av idrottslärarna ofta hade tillgång till simhall på idrottslektionerna och 38 % hade bara ibland tillgång till simhall. Enbart tillgång till simhall under friluftsdagar hade 35 % av lärarna. Av idrottslärarna uppgav 64 % att deras skola tog ansvar för den organiserad simundervisning, medan 36 % uppgav att deras skola inte tog ansvar för den organiserad simundervisning. Elevernas uppfattning på samma skolor om sina egna simkunskaper visade att knappt 20 % av eleverna inte klarade att simma 200m.

Kraepelin-Strid (2006) sammanfattade sin uppsats med.

att om samhället har en uttryckt vilja att befolkningen skall vara simkunnig, inklusive livräddande åtgärder, i en så stor utsträckning som det är möjligt och så tidigt som möjligt i livet, så skall denna vilja och målsättning vara uttryckt i tydliga, mätbara termer i de styrande dokumenten för den obligatoriska skolans verksamhet. (s. 72)

Detta visades sig i studien *Will they sink or swim? New Zealand youth water safety knowledge* av Moran (2008). I studien undersöks högstadieungdomars kunskaper i sim- och livräddning. Resultatet av en enkät med 2200 ungdomar visade att 39 % av ungdomarna uppskattade att de kunde simma mindre än 50 m och 54 % uppskattade att de skulle klara 100m eller mindre. Studien visade också att 43 % av ungdomarna hade otillräckliga kunskaper om hjärt- och lungräddning. För att minska drunkningsolyckor och olyckor i samband med rekreation i och nära vatten för ungdomar rekommenderas utökad undervisning i simning, livräddning, obligatorisk hjärt-och lungräddning vid 16-års ålder samt surf och båt säkerhet.

I artikeln *Giving kids a Lifeline* av Lawrence (2010) skrivs att ca 4000 amerikaner drunknar varje år. Drunkning är den andra största ledande orsaken till dödsfall av barn i åldern 1-19 år, där nästan 3 barn drunknar varje dag. Nästan hälften av de barn som drunknar är över 4 år, vilket är den ålder som rekommenderas att barn börjar simträna i USA. Statistik visar att 70 % afro-amerikanska barn inte kan simma, 60 % av spanskkättliga barn kan inte simma jämfört med 42 % kaukasiska barn. Anledningarna till skillnaderna anses vara många, men som främsta anledning nämns att barnens föräldrar saknar simkunskap och har vuxit upp utan möj-

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

lighet till simundervisning och har därför inte förståelse av behovet av simkunnighet. Målsättningen i USA är därför att minska drunkningsolyckorna genom att lära barn att simma och genom ett nationellt program över hela landet, något som startade 2007. Stora ansträngningar har gjorts för att öka simkunnighet och säkerhet runt vatten. Genom programmet ”Make a Splash” har mer än 2 miljoner barn fått möjlighet till gratis simundervisning och utbildning gällande säkerhet runt vatten (Lawrence, 2010).

2.6 Pågående projekt

För en ökad livslång simkunnighet i landet har Svenska Simförbundet genom sina föreningar satsat på olika projekt. Ett av simförbundets viktigaste mål är att alla ska vara simkunniga vid 12-års ålder. Pågående projekt där skolan är involverad är *Bästa fyran*, *Skolsimmet*, *Vattenprovet* och *Tillsammans för simkunnighet*.

Bästa fyran tävlingen finns nu även för bästa tvåan och bästa trean. Syftet med tävlingen är att öka intresset för simning och öka simkunnigheten. I årskurs 4 tävlar eleverna på 8x25m, valfritt simsätt och det ska vara 4 flickor och 4 pojkar i laget. I årskurs 3 är det 6x25m, valfritt simsätt och 3 flickor och 3 pojkar i laget och i årskurs 2 är det 4x25m och valfritt antal flickor och pojkar. Eleverna i lagen skall komma från samma skolklass. Simklubbarna runt om i landet håller i det praktiska runt tävlingen (www.bastafyran.se).

Skolsimmet är en simkunnighetstävling för årskurs 1-5 där skolorna samlar poäng till sin skola genom att klara olika simmärken och simprov. Det är ett samarbete mellan Svenska Simförbundet och elbolaget EON. Syftet är att öka intresset för simning i skolan (www.simforbundet.se).

Vattenprovet startade 2004 och syftet är ta reda på hur simkunnigheten ser ut i hela landet för årskurs 1-5. Ett samarbete mellan kommun och förening. För att klara Vattenprovet ska eleverna kunna simma 200m varav 50m på rygg. De elever som inte klarar vattenprovet erbjuds gratis simundervisning på skoltid (www.simforbundet.se).

Tillsammans för simkunnighet är ett projekt för elever i årskurs F-3 i Stockholm, Malmö och Göteborg. Projektet mål är att öka vattenvanan i målgruppsområden och få eleverna att känna glädje och trygghet runt om och i vatten. Föreningar erbjuder kostnadsfri simskola i respektive målgruppsområde.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Svenska simförbundet viktigaste ståndpunkt när det gäller simkunnighet är att barn ska lära sig att simma så tidigt som möjligt, det räddar liv. De framhäver också hur viktigt det är att upprätthålla sin simning och att simning är en färskvare som behöver tränas livet ut.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

3. Syfte

Syftet med studien var att undersöka idrottlärares upplevelser av simundervisning i årskurs 4-6 och vad idrottlärare upplever som viktiga faktorer för att kunna genomföra undervisningen.

Frågeställningar

1. Hur beskriver idrottlärarna undervisningen i simning och upplever de att undervisningen har förändrats i samband med den nya läroplanen?
2. Vem ansvarar för undervisningen?
3. Hur ser undervisningen ut för de elever som inte når målen enligt kursplanen?

4. Metod

4.1 Val av metod

Jag har valt att använda kvalitativ metod framför kvantitativ metod för föreliggande studie. En kvalitativ metod är mest lämpad då intresset är att försöka förstå människors sätt att resonera och reagera, eller av att särskilja eller urskilja varierande handlingsmönster (Trost, 2010). Till skillnad från användning av kvantitativ metod där utgångspunkten är att det som ska studeras skall göras mätbart (Hassmén & Hassmén, 2008). I en kvantitativ metod är intresset att kunna ange frekvenser och frågeställningarna det kan vara hur ofta, hur många eller hur vanligt något är (Trost, 2010). Enkäter, frågeformulär och prov är exempel på vad som används i kvantitativa undersökningar.

Jag valde en kvalitativ metod då jag var intresserad av att förstå och hitta mönster i lärarnas upplevelser av simundervisningen i skolan. Det upplevdes som en passande metod då jag var intresserad av djupare och längre svar. Dessutom kunde jag även ställa följdfrågor då intervjuguiden var semistrukturerad och frågorna ställdes i den ordningen som passade samt att möjligheten för variation blev därför stor. Frågorna har öppna svarsalternativ och det ges mer lika chans att säga sin åsikt om samma frågor (Trost, 2010). I en standardiserad intervju ställs frågorna i en förutbestämd ordning och det blir svårare med variation. Min intervjuguide (bilaga 1) är modifierad från en tidigare studie (Brink, 2012) och med synpunkter från min handledare.

4.2 Urval

Jag bestämde mig för att göra 5 st intervjuer med lärare som jobbade i årskurs 4-6 och som var delaktiga i skolornas simundervisning. Urvalsprocessen gjordes genom ett strategiskt urval där intervjupersonerna fanns inom mitt närområde och erfarenhet inom undersökningsområdet. Samtliga lärare som tillfrågades tackade ja till intervjun, men tyvärr fick jag ett återbud samma dag som intervjun skulle ske på grund av personligt skäl. De intervjuade lärarna har alla behörighet i ämnet Idrott och Hälsa varierade mellan årskurs 1-9, men för tillfället var det två av lärarna som arbetade som idrottslärare och övriga två är klasslärare. Samtliga lärare hade arbetat med simundervisning i minst 5 år. Jag valde 3 skolor som låg i olika stadsdelar i en västsvensk stad och en skola som låg i en intilliggande kommun. Alla skolorna var kommunala grundskolor.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

4.3 Genomförande

Jag kontaktade lärarna på de utvalda skolorna genom mail. Jag presenterade mitt syfte med studien och alla svarade att det var villiga att ställa upp på intervju. Jag intervjuade tre kvinnliga lärare och en manlig lärare. Åldern på de intervjuade varierade mellan 32-56 år. Intervjuerna gjordes på tid och plats vald av de intervjuade. Viktigt var att miljön var så ostörd som möjligt och att den intervjuade känner sig trygg i miljön (Trost, 2010).

Enligt Hassmén & Hassmén (2008) handlar en intervju om att verbalt ställa frågor för att samla information och skillnaden mellan ett vanligt samtal och en intervju är att intervjun är betydligt mer målinriktad, även om den kan vara öppen och ostrukturerad. Trost (2008) skriver att för att starta intervjun och få flyt och bygga upp förtroende är det viktigt hur de första frågorna ställs.

Vid start av alla intervjuer var det första jag gjorde att informera om att alla svar behandlas konfidentiellt och att deras namn eller skola inte kommer att kunna urskiljas. Dessutom betonas att intervjuerna genomfördes under frivillighet och att de när som helst kan avbryta intervjun. Jag började min intervju med några uppvärmningsfrågor om den intervjuade och sedan lät jag den intervjuade prata fritt om något med anknytning till ämnesområdet. Jag frågade de intervjuade om jag skulle kunna få spela in intervjuerna för att lättare kunna analysera materialet så att det blev lättare för mig att vara fokuserad under intervjun. De intervjuade godkände detta och jag använde en Iphone 4s med applikationen röstmemo för inspelning. Jag utgick från min nedskrivna semi-strukturerade intervjuguide (bilaga 1) där plats fanns för passande följdfrågor. Intervjutiden var satt till ca 30-40min och det visade sig vara lagom tid.

Det inspelade materialet har legat till grund vid transkribering. Transkribering utfördes av intervjuande författare för att göra risken så liten som möjligt att intryck och funderingar faller bort (Kvale, 1997). Transkribering gjordes ordagrant, med korrigerings för talspråk.

4.4 Analys

Jag lyssnade igenom de inspelade intervjuerna flera gånger samt läste transkriberad text. Därefter försökte jag lyfta ut stycken som ansågs viktiga utifrån studiens frågeställning. Jag använde min intervjuguide som stöd för att välja ut det som kändes mest meningsbärande. För att analysera mitt material har jag använt systematisk textkondensering enligt Malterud (2009). Analysmetoden är en modifikation av den psykologiska fenomenologiska analysen skapat av Giorgi och är en gren från fenomenologisk analys (Giorgi, 1985). Målet med meto-

GÖTEBORGS UNIVERSITET INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

den är att utveckla kunskap om informanternas erfarenheter och livsvärld. Essensen, kärnan, i vad informanterna berättar skall speglas i resultatet samtidigt som författarens egna förutsättningar sätts inom parentes, det vill säga *bracketing*. Analysmetodens tillvägagångssätt, att först bryta ner det empiriska materialet, dekontextualisering, för att kunna studera materialet och sedan bygga upp det meningsfulla i materialet igen, rekontextualisera, kallas i litteratur för en *analytisk reduktion* (Kvale, 1997, Malterud, 2009).

Systematisk textkondensering sker i fyra steg.

1. Helhetsintryck – läser transkriberade materialet som helhet med öppet förhållningssätt med målsättning att inte väga in förförståelse.
2. Identifiera meningsbärande enheter – systematisera materialet genom ett reflekterat förhållningssätt till kategorier som framkommer i det empiriska materialet. I föreliggande studie genomfördes detta genom att meningsbärande citaten klipptes ut och sedan sorterades i grupper som berörde samma område.
3. Abstrahera innehållet i enheterna- kondensera det meningsbärande genom att formulera det konkreta för varje enhet. I föreliggande studie genomfördes detta genom att de samlade citaten inom olika områden kortades ner i syfte att belysa det viktigaste i enskilda citat.
4. Sammansatta betydelsen av detta - rekontextualisera, förklara och planera kategorierna och rubricera resultaten som en förutsättningslös beskrivning av föreliggande fenomen. I föreliggande studie genomfördes detta genom att de nedkortade citaten sammanfattades under en gemensam rubrik, varpå de mest centrala citaten finns med i resultatet för att beskriva det meningsbärande området.

4.5 Etiska ställningstagande

För mig har det varit viktigt att följa Vetenskapsrådets (2012) huvudkrav och riktlinjer av etiska aspekter i samband med vetenskapliga studier. Vetenskapsrådets (2012) fyra huvudkrav är: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Genom information om studien och studiens syfte i samband med den första kontakten fick informanterna ta del av informationskravet. De har själva bestämt och valt att delta i min studie och inga påtryckningar har skett och då fått ta del av samtyckeskravet. Jag informerade mina intervjupersoner att namn, platser, skolor kommer att vara konfidentiellt i min studie

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

och genom att endast använda intervjuer och annat insamlat material till denna studie kommer kravet på nyttjandekravet att uppfyllas.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

5. Teoretisk referensram

För att kunna förstå vad det är för faktorer som påverkar simundervisning kommer jag använda ramfaktorteorin (Lundgren, 1999). I simundervisningen finns flera faktorer som läraren själv inte har möjlighet att påverka. Genom ramfaktorteorin kan man tydliggöra vilka faktorer som styr och på vilket sätt.

5.1 Ramfaktorteorin

Urban Dahlöf var grundare till ramfaktorteorin som presenterades i hans studie *Skoldifferentiering och undervisningsförlopp* år 1967 (Lindblad, Linde & Näslund, 1999).

Ramfaktorteorin påvisar enligt Lindblad, Linde och Näslund (1999) att det är många olika faktorer, indelade i olika typer av ramar, som styr undervisning i skolan och resultatet av undervisningen. Ramfaktorteorin försöker förklara hur undervisningen ramar påverkar undervisningens resultat. Teorin kan ses som ett tankeverktyg för den utövande läraren och förståelse för hur lärarens bedömning av föreliggande förutsättningar ger ett resultat i form av undervisningsförloppet (Lundgren, 1999). De strukturella förhållanden kan förklaras som ett samspel mellan aktör och struktur, detta ger möjligheten för aktörer att påverka bedömningar och handlingar, vilket bidrar till att forma dessa förhållanden för strukturen.

I föreliggande uppsats avsågs att ta hänsyn till de begränsande faktorer som skolan kan sätta för de inkluderade lärare eller aktörer. Den svenska skolan anses styrd, vikt baseras på regler, ramar och aktörer i form av lärare och elever. Detta är vad som bygger upp grundförutsättningarna för lärandet som yrke (Gustafsson, 1999). Ramfaktorteorin har beskrivits som ett sätt att förklara hur politiska beslut direkt påverkar undervisningen. Med politiska beslut avses såväl kursplaner som mål med undervisning. I föreliggande studie har inkluderade skolor samma ramar i form av mål i kursplanen, men andra ramar skulle kunna spela roll för undervisningens utformning. Yttre faktorer som tidsåtgång, gruppsammansättning, traditioner och ekonomi är några exempel som tidigare har konstateras kunna påverka undervisningens utformning i skolan (Linde, 2000). Dessa yttre faktorer kan också styra hur undervisningen planeras och hur den verkliga undervisningen genomförs. Dahlöf (Lindblad, Linde & Näslund, 1999) visar på en närmast hierarkisk ordning eller dominansförhållanden mellan så väl elever emellan, lärare emellan eller ämnen emellan skulle kunna bidra till utformning av upplägg och prioritering av undervisningen inom skolans ramar som helhet.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Ramfaktorteorin beskriver en komplex modell där samspelet ser olika ut vilket återspeglas i ett resultat. Generellt bildar en skolas ramar för undervisning en process som är beroende av så väl de inre som yttre ramarnas förutsättningar, som ger undervisningsresultatet (Linde, 2000). Återkopplingen till teorin som tankeverktyg ger lärare möjlighet till utvärdering och ett praxisverktyg till att försöka styra undervisningen mot förutbestämda mål. Ramfaktorer som styr simundervisningen är tid, resurser, elevgrupp och tillgång till simhall.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

6. Resultat

Vid analys av resultat från fyra djupintervjuer kunde det urskiljas att lärarnas upplevelser i samband med simundervisning var lika på många sätt. Att simundervisningen är ett aktuellt ämne märktes tydligt på de intervjuade lärarnas engagemang. Alla var eniga om att för att ha ett fungerande system på skolorna för simundervisning krävs ett bra stöd från ledningen och andra klasslärare. Dock upplevde alla informanter att det är ett stort ansvar att åka till simhallen med elever eftersom många elever inte är simkunniga. Både positiva synpunkter kring simning och negativa synpunkter kommer att redovisas i berättelseform under följande teman: *Läroplanen med förändrande direktiv, Pressen av att få elever simkunniga och Ekonomin eller ansvar som begränsning?*

6.1 Läroplanen med förändrande direktiv

Samtliga informanter uppgav att för att få en bra fungerande simundervisning fanns behov av att ha bra stöd från ledningen och övriga lärare på skolan. Det upplevdes som en förutsättning för att få allt att fungera. Dessutom upplevde alla informanter att simundervisningen var ett moment där skola och elevernas hem kunde och behövde samarbeta. När den nya läroplanen Lgr 11 kom ut innebar det för eleverna att för att nå det lägsta betyget, som är E, i idrott och hälsa måste eleverna vara simkunniga, vilket innebär kunna simma totalt 200 m varav 150 m i magläge och 50 m i ryggläge i årskurs 6. Eftersom skolorna ansvarar för att eleverna når målet blev det väldigt konkret att alla skolor måste ha en fungerande simundervisning. Ett mål som inte kunde klaras av inom skolans normala regim utan ett mål som krävde betydligt mer resurser.

Krävs jättemycket engagemang från skolan om man ska klara det här. (Lärare 1)

Ledningen vet att eleverna måste klara simningen för att få betyg. Informationen gick ut till föräldrarna på första föräldramötet. (Lärare 2)

Den nya läroplanen har satt nya krav på landets skolor, något som en del informanter upplevt viss förändring i, medan andra informanter fortsatt enbart såg utvecklingsmöjligheterna.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Hade gärna sett att rektorerna stöttat oss i detta mål och redan i förskoleklass informerat föräldrar att här kan vi hjälpas åt. Det kan gå så mycket snabbare då. (Lärare 1)

Upplever mer stöd från ledningen nu med kravet i Lgr11 redan i årskurs 6. (Lärare 3)

Det har visat sig att simundervisning ser olika ut på representerade skolor. Det var upp till varje skola att hitta ett fungerande sätt att strukturera och genomföra simundervisning. Informanterna förklarade att det inte var enkelt att få ihop ett fungerande system. En viss oro fanns hos informanterna varje läsår att de skulle behöva förändra upplägget från tidigare år.

Det var inte självklart hur vi skall lägga upp simundervisningen utan vi hade diskussioner om vi hade råd att anställa någon eller om det var vi som skulle ansvara. Kommer säkert bli samma diskussioner i augusti igen. Hoppas det vi har nu är bestående. (Lärare 4)

I år har vi haft en utbildad simlärare på skolan som ansvarat för simningen. Det har varit mycket bra och hon har kunnat åka så gott som varje dag med elever. Vi har fått igenom många elever i år. Hur det blir nästa år, vet vi inte. (Lärare 1)

I samband med nya läroplanen, Lgr 11, står det att simundervisningen ska ske i mag- och ryggläge till skillnad från tidigare läroplan där det var bröstsim och ryggsim som var målet. Informanterna berättade att en del av skolorna inte har förändrat något alls.

Simfröken lär ut traditionellt bröstsim. (Lärare 2)

Vi prioriterar traditionellt bröst- och ryggsim, man kan ju ta upp det på utvecklingsamtalen att de behöver träna andra simsätt hemma. (Lärare 4)

Bentagen är svåra för barnen i traditionellt bröstsim, det är en komplex rörelse. Lättare men crawlbentag, men det är klart de måste ju klara vanliga bröstbentag i samband med ryggsimmet i livräddning. (Lärare 3)

Alla informanter upplevde att det viktigaste var att eleverna klarar sig i vattnet, de behöver inte ha den perfekta tekniken. Ett exempel var att eleverna ska kunna falla i och få huvudet under vattnet och sedan kunna komma igång och simma. Alla informanterna upplevde att detta var viktigare än att bemästra tekniken.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Upplever att vi inte riktigt lika hårda med tekniken som vi var förut. (Lärare 1)

Jag vill bara att de som inte kan simma ska åka och simträna mer. Klarar man att simma och klarar att ta sig upp på land om man faller i vattnet tycker jag inte att det man behöver träna mer för att man spretar med fingrar eller tår. Bättre att det är 5 st som tränar istället för 15 st, det blir bättre kvalitet. (Lärare 2)

Extra tydligt var detta för den informant som utöver arbete med normal begåvade elever även undervisade elever med någon form av funktionsnedsättning.

För elever med funktionsnedsättning elever bortser man ju från vissa rörelser och moment. Upplever att de oftast tränat innan och oftast klarar provet. De inser att det är så pass viktigt att de har tränat själva. (Lärare 4)

I den nya kursplanen ska eleverna nå målet för simning i årskurs 6 då de får sitt första betyg. I tidigare kursplan skulle målet uppnås i årskurs 5, men eftersom det inte var några betyg förrän i årkurs 8 hade idrottslärare flera år på sig att träna. Detta är ett faktum som informanterna anpassat sig efter på olika sätt.

Egentligen har vi inte ändrat simundervisningen med den nya läroplanen. Vi jobbar på att nå målet i 5:an för att ha lite marginaler. (Lärare 3)

Vi försöker få eleverna att nå målet i årskurs 5, de ska ju ha betyg i alla ämnen i årskurs 6 och då missar de ju så mycket om de ska gå och simträna. (Lärare 1)

I Lgr 11 (Skolverket, 2011) står det även att eleverna i årskurs 1-3 skall få utveckla vattenvana genom att leka i vatten och göra övningar där de tränar att balansera och flyta, för att få grundläggande kunskaper för att senare lära sig att simma i mag- och ryggläge. Detta moment tolkades av informanterna som att detta ska vara ett återkommande moment i undervisningen för att uppnå målet. Alla informanter var positiva till detta men uppger att det inte riktigt kommit igång med detta eftersom det krävs ett bra upplägg där alla, lärare och elever, känner sig trygga. En viss osäkerhet fanns om hur undervisningen skulle kunna genomföras enligt detta på ett säkerhet och ansvarsfullt sätt.

Svårt att åka med de yngre barnen innan man kollat av hur de ligger till, känns som ett stort ansvar. (Lärare 3)

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

*Känns som jätteviktigt att de yngre eleverna får träna vattenvana, det är ju då man ska lägga grunden. Fast det är ett stort ansvar att åka iväg med 7-8 åringar.
(Lärare 1)*

När vi ska kolla har vi mellan 25-30 elever, du förstår att vi gör så gott vi kan medan en rutinerad simlärare som kan det här tar emot 8 elever! I synnerhet de här treorna som vi inte vet vad de kan. (Lärare 3)

Samtliga representerade skolor tog med elever i årskurs tre för att få en tidig uppfattning om hur de ligger till med simkunskaperna. Någon återkommande träning eller uppföljning fanns dock inte. Informanterna kände väl till vad det står i kursplanen och alla önskar att kunna komma igång med träningen för de yngre åldrarna men alla informanter uppgav att ansvar och trygghet är en viktig faktor som måste lösas först.

Ner till årkurs 3 har fått åka med till simhallen. Vi hoppas att i framtiden kunna åka med även de yngre eleverna, men då kommer det att behövas mer personal både i omklädningsrummet och i simhallen. (Lärare 1)

*Önskvärt att även de yngre eleverna ner till förskoleklass får åka med, det är något vi pratar om, men det har inte kommit så lång ännu. Just nu är det 3:or som vi börjar med. Det är 25-30 elever i varje klass som åker, finns föräldrar som reagerat på det.
(Lärare 3)*

Vi har nu sagt att vi vägrar att åka en lärare på 25 st elever, vi måste vara 2st vuxna. Vi hade en flicka som kräktes på bussen, då fick läraren gå av bussen med henne och ta nästa buss. Då blev 25 elever ensamma på bussen. (Lärare 2)

6.2 Pressen av att få elever simkunniga

Det upplevs som självklart att de elever som inte klarar simning ska få extra simning tyckte alla informanter, men det blir problematiskt när eleverna går och simmar vid samma tid under flera veckor och därmed missar samma ämneslektion vid upprepade tillfällen. Trots bra kommunikation och förståelse från andra lärare på representerade skolor uppstod ofta en diskussion när samma elev missar samma ämne hela tiden. Detta upplevdes stressande av elever och idrottslärare som har svårt att påverka när simningen lämpligast kan genomföras på dagen.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Vi har haft diskussioner om att lägga simundervisningen på eftermiddagarna för är du på gränsen att tappa i andra ämnen är det tufft att åka iväg 4-5 ggr att simma. Det är svårt att få en annan tid eftersom vi erbjuds en tid av simläraren i simhallen och det är den tiden som gäller. (Lärare 2)

Svår situation kunde uppstå då eleven som behöver extra stöd med simundervisning även har svårt i andra ämnen. Vilket leder till att eleven eventuellt tvingas avstå annan viktig undervisning.

Oftast är de elever som går och simmar även svaga i andra ämnen och kan behöva stöttning där med och då tar simningen mycket tid. (Lärare 3)

De åker på vanlig skoltid till simhallen inte på idrottslektionerna. Det funkar ju att åka en gång, men att om de sedan ska åka många gånger på rad kan de bli svårt eftersom de då missar kanske en mattelektion, svenskalektion eller annat ämne. Många elever som har svårt med simningen har även svårt i skolan med andra ämnen. Inte alla men många. (Lärare 2)

Klasslärarna tycker inte om det, då många kan ligga efter i andra ämnen som de missar. När vi är och simmar är vi borta minst 90min från skolan. (Lärare 1)

Endast på en av informanternas skolor kunde eleverna själva ta sig till simhallen. På övriga skolor behövde eleverna personal med sig och det innebar att det blir mycket resurskrävande för skolan.

Det slukar mycket om exempelvis en fritidspedagog som är i klassen vid vissa tillfällen måste lägga den tiden på att åka med elever till simhallen. (Lärare 4)

Känns som lucky strike att vi har fått fredag eftermiddagar i simhallen då missar det inte så mycket i skolan. Dessutom klarar våra elever att gå själv till simhallen, där simlärare möter upp. Sedan efter simundervisningen går de hem. Vi har tränat på detta tidigare så eleverna vet var de ska träffa simläraren. Dessutom har vi föräldrarnas tillstånd att de kan gå själva. (Lärare 3)

Alla informanter upplevde att det var viktigt att eleverna lärde sig att simma men samtidigt kändes det stressande att inte få tiden att räcka till genom att inte kunna påverka simtiden i

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

simhallen. Det kunde vara många skolor som ska simma och informanterna fick helt enkelt ta den tid de fick tilldelad.

Idrottsläraren är inte alls engagerad i simundervisningen utan det är vi klasslärare som åker till simhallen där simläraren tar över. (Lärare 2)

Jag är idrottslärare och skulle själv vilja vara med på simundervisningen men då tror jag att det tar bort simläraren. De skulle ju vara 3 andra klasser som skulle drabbas om jag skulle vara med på simträningen. Vem skulle ha dem? (Lärare 3)

Dessutom upplevdes det svårt med simning som ett mål i kursplanen eftersom det inte kunde schemaläggas där det passar bäst för elever och lärare. Tre av informanter berättade att det var endast vid det första simtillfället då de testade av simkunskaperna som de åkte med till simhallen och kunde delta i undervisningen.

Efter skoltid är också ett alternativ. Vill man satsa som skola borde man lägga det på idrottslärarens tjänst och man då kanske inte är med på något möte eller så. Det är en ledningsfråga, hur man tänker. Vi kan säga det till ledningen och vi måste trycka på det. (Lärare 1)

Endast på en av informanternas skolor kunde idrottslärare vara med under simundervisningen, eftersom idrottslärare undervisar andra elever under simtiden. Istället för idrottsläraren var det simlärare från Svenska Livräddningssällskapet (SLS), som tog hand om simundervisningen på tre av de intervjuades skolor. Alla informanter tyckte att det var idrottslärarens ansvar att eleverna når målet i simningen, då simning ingår i ämnet idrott och hälsa. Det upplevs att det kändes konstigt att bedöma och sätta betyg på något som de inte var närvarande på.

Idrottsläraren har ju andra lektioner. Idrottsläraren får ett papper där det står att eleven klarat simprovet, men han har inte sett eleven simma. Vi klasslärare har bra kontakt med idrottsläraren eftersom han undervisar i andra ämnen på skolan. (Lärare 2)

Vi idrottslärare är med när vi tränar livräddning i vatten och på land. Då tittar vi även på rörelseschemat, då få man med det också t.ex. spetsfot det blir en hjälp även om man hade klarat livräddningen ändå. (Lärare 3)

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Lektionstiden stämmer inte med idrottsläraren annars kunde man ju göra så att han har det i sin tjänst kanske. Ingår simlärarna i paketet kanske man inte betalar på samma vis, skall idrottsläraren ansvara får man ju lägga 3-4 timmar på honom/henne. (Lärare 2)

Vi idrottslärare släpper detta då och förlitar oss på att SLS tar hand om detta. Vi har kontakt med dem på telefon och mail. (Lärare 3)

Alla informanter upplevde att simundervisning var viktig men kände samtidigt en oro att de inte skulle hinna med att få alla elever simkunniga. Dessutom uttrycktes att många elevers förkunskaper var sämre än tidigare och därför behövde de gå på simundervisning en längre tid. Några informanter spekulerade i om det kunde vara så att det skrivits mycket i media om att det är skolans ansvar och många föräldrar helt enkelt väntar till eleverna börjar i skolan med att lära barnen att simma.

Många som kommer långt härifrån, där är simning inte viktigt och då har de inga kunskaper med sig. (Lärare 2)

I och med att det står så tydligt att skolan ansvarar, så har det lagts mer på skolan. Det står ju mycket i tidningar och så. (Lärare 3)

Tanken med vår simundervisning är att vi ska kolla av dem och att de ska träna hemma på fritiden, men så är inte fallet utan en del blir kvar väldigt länge på simträning. (Lärare 1)

Verkar inte lika vanligt att man går till simskolan med sina barn som för några år sedan. (Lärare 4)

Pedagogerna menade att kraven på att klara simundervisningen skulle kunna leda till en press för eleverna, som har svårt att få ihop det men annan undervisning och andra aktiviteter. Inte minst då eleven har en utländsk bakgrund eller om eleven för övrigt är duktig i ämnet idrott och hälsa.

Kan tänka mig att det är jobbigt för vissa elever som är duktiga idrott men inte klarar simningen och inte har någon stöttning hemifrån. De får ju inget betyg i idrott och hälsa då. (Lärare 2)

GÖTEBORGS UNIVERSITET INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Svåra elever har vi och ändå har vi igenom dem. Elever som är ganska gamla och kommer från andra länder till vår skola och har noll simkunskaper med sig och ändå har vi lyckats, men det har tagit lång tid. Mycket är nog tack vare att vi har haft en person på skolan som ansvarat för simningen och de har kunnat få intensivträna regelbundet. Det känns bra. (Lärare 1)

Vissa barn som inte kan där kan vi säga till föräldrarna att hjälpa till att lära barnen, men vissa bryr sig inte och tycker inte att det är viktigt. Man kan inte tvinga dem att träna på fritiden. Vissa har vi sagt till att det vore bra om de gick i simskola och då har de gjort det. (Lärare 2)

Just nu är det lite för många elever som inte är simkunniga för att det ska vara tillfredställande. Blir det för många elever som inte klarar faller ju hela vårt upplägg och då blir det ju lång kö till simundervisningen eftersom simlärare tar emot åtta elever och de andra får vänta tills det blir en plats ledig. (Lärare 3)

Även kraven utifrån kursplanen Lgr 11 lyftes för eleverna, kraven i de lägre klasser var relativt lättare att klara utan tillräckliga kunskaper. Något som lyftes som ett moment som kan ge eleverna orealistiska förhoppningar att klara högre krav om de inte får träna regelbundet.

I årskurs 4:a ska våra elever klara att simma 75m i magläge och 25m i ryggläge det kan man liksom sprattla sig igenom, men när det kommer att till att klara 5:ans mål märker man att eleverna helt inte orkar, känns som att eleverna har sämre uthållighet nu för tiden. De orkar helt enkelt inte och önskvärt hade varit mer regelbunden träning innan det var dags för nytt simprov i 5:an. (Lärare 2)

Vi har fått kritik från föräldrar som undrar hur man kan ha ett prov i simning om inte eleverna inte fått möjlighet att träna och förbereda sig. Det ligger ju lite i det. Så vi kallar det inte längre för simprov. (Lärare 3)

Ett annat område som tar extra tid för upplägget av simundervisning är att det finns även föräldrar som inte låter sina barn vara med på den vanliga simundervisningen p g a religiösa- eller kulturella skäl. Det går oftast att lösa med specialundervisning och upplevs inte för tillfället som något problem av informanterna, men det kan variera år från år beroende på hur många nyanlända elever som börjar på respektive skola.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

De som inte vill följa med att simma, då tar vi upp det på samtal. Vi har muslimska tjejer som inte får vara med på den vanliga simundervisningen, men det löser vi genom att ta kontakt med SLS och då får de gå på speciella simtider på kvällen. Då går de med sina föräldrar och får ett intyg när de är klara. (Lärare 3)

Skulle det vara någon som inte får gå med att simma försöker vi alltid lösa det. Eleverna måste ju klara simningen och det är ju vår uppgift. (Lärare 1)

6.3 Ekonomin eller ansvar som begränsning?

Trots att informanterna ibland upplevde att det saknades förutsättningar och att de inte räckte till var alla mycket positiva och insåg vikten av att försöka få till en väl fungerande simundervisning där träning erbjuds till alla elever. Lärarna önskade även att kunna gå till simhallen vid andra tillfällen eftersom de upplevde att flesta elever önskade att få besöka simhallen vid fler tillfällen. De insåg vikten av att ge eleverna möjlighet att få besöka simhallen vid andra tillfällen då det inte var simprov eller organiserad simundervisning. Då handlade det återigen om kostnad, ansvar och tid.

Eleverna tycker att det roligt att gå till simhallen, det hade ju varit bra om det hade funnits någon i simhallen som kände till det lite mer om man åkte dit vid fler tillfällen. (Lärare 2)

Vi hade önskat att besöka badet flera gånger, men det är en kostnadsfråga. (Lärare 3)

Jag hade gärna besökt simhallen oftare men det kostar 200kr/klass. (Lärare 4)

Att de flesta skolor hade dålig ekonomi lyftes fram och upplevdes som mycket begränsande vid val av önskade aktiviteter utanför skolan. Alla informanter uppgav att de inte förstod varför kommunala skolor ska behöva betala till kommunala anläggningar när de flesta anläggningar stor tomma hela dagarna. En informant uppgav att respektive skola hade betalat 20 000 kr för att eleverna skulle få åka skridskor en gång under vintern. Statistik visade att det kostade ca 80 000 kr att få igenom alla eleverna i simning på en medelstor skola. Detta redan på en ansträngd ekonomi.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Jag kan tycka att det är märkligt att de kommunala skolorna ska behöva betala till de kommunala anläggningarna. De flesta skolor har ju väldigt dålig ekonomi. (Lärare 1)

Vi skulle behöva en vecka, de borde dela upp det bland de kommunala skolorna så att man fick låna två banor gratis. Det är ju ändå kommunala pengar. (Lärare 3)

Stora problemet för oss är att bassängen där vi simmar är 16m runt. De simmar runt och de kan ha i tårna längst bort. Det är 1.60m och 90cm. Eleverna får stå på kanten och sedan får de gå i och simma på en rad. Känns som det är 25 år bak i tiden. De får sitta och vänta länge och sedan leka i 5minuter. (Lärare 2)

Att aktiviteter i idrott utanför skolan kostade var en av de faktorer som påverkar att informanterna inte kunde besöka simhallen i den utsträckning som de hade önskat. Trots detta var det inte det som var den största faktorn som begränsade fler besök i simhallen. Utan den genomgående faktorn från informanterna var det ansvar som kom med att åka eller gå till simhallen med stora grupper. Något som informanterna drog sig för om de inte kände att de hade med sig tillräckligt med personal. På frågan åker ni och simmar någon annan gång med barnen? Svarade lärarna:

Nej, det är för stort ansvar. Man borde ha några tillfällen under terminen då man åker till simhallen då det inte bara är test. De elever som klarar simprovet första gången och får ju då bara ett besök i simhallen på hela läsåret. Och de elever som har gått på simundervisning får ju sluta så fort de klarat. De kanske bara har klarat precis och det är kanske då de hade behövt få chansen att träna lite extra vid andra tillfällen. (Lärare 2)

Önskar mer simning över lag, men det är ett stort ansvar. Jag jobbade ju som fritidspedagog förut och vi åkte mycket iväg och badade i sjöar och havet. Nu finns det en känsla av att man inte riktigt vågar. Ansvaret fanns förut också, men det känns som det blivit helt annat, vet inte, man känner ett obehag att åka iväg och det läggs väldigt mycket på en. Man vet att saker och ting kan hända och då blir man kvar i skolan. (Lärare 3)

Bara för 10 år sedan var det hur lugnt som helst, då kunde jag, en fritidspedagog och en förälder åka iväg med en 3:a, 4:a eller 5:a på läger inklusive bad. Det kände jag mig lugn med. Det hade jag nog funderat på många gånger nu om jag skulle göra det. Man blir mer ifrågasatt nu. (Lärare 4)

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Informanterna upplevde själva att det gjorde sitt bästa utifrån de resurser de kunde komma över. Trots detta hade samtliga känt ett motstånd från föräldrar som kritiserat undervisningen på olika sätt.

Vi har nära till möjlighet att bada i en sjö, men vågar inte bada ute med dem. Det är för stort ansvar. Det gör vi bara på lägerskola och då får föräldrarna ansvara för det. Man är mer ifrågasatt och kritiserad av föräldrar nuförtiden. (Lärare 4)

Föräldrarna är mer på tårna att anmäla om något går fel. Är mycket mer i media om vår ställning. (Lärare 4)

Vi åker med små grupper för att kunna ha bra säkerhet. Kanske för att eleverna är bråkiga, det är stort ansvar att åka till simhallen. Vi åker med manlig och kvinnlig personal det behövs vid omklädningen. (Lärare 1)

Sammantaget upplevde informanterna att simundervisningen krävde ett stort ansvar från idrottsläraren. Att i större utsträckning involvera så väl föräldrar och andra lärare på skolan skulle kunna möjliggöra att idrottsläraren kan känna sig trygg med ansvaret vid undervisning utanför skolan.

7. Diskussion

7.1 Metoddiskussion

Eftersom jag i mitt arbete var intresserad av lärarnas upplevelser och erfarenheter av simundervisning valde jag intervju som undersökningsmetod för att kunna få djupare svar och kunna ställa följdfrågor till skillnad mot om jag använt mig av en enkät. Jag valde att spela in intervjuerna vilket gjorde att jag kunde koncentrera mig på intervjun istället för att jag behövde skriva anteckningar. Att bli inspelad kan påverka vad den intervjuade säger och inte säger. Vissa personer kan uppleva sig besvärade och hämmade av att bli inspelad (Trost, 2010). Jag upplevde dock att intervjuerna flöt på bra och att samtalen kändes naturliga och att de intervjuade inte tänkte mycket på att samtalen spelades in. Urvalet av informanter gjordes strategisk med lärare som under flera år arbetat med simundervisning, vilket var en styrka för inre tillförlitlighet i föreliggande studie (Trost, 2010). Att jag själv har jobbat med simundervisning under många år och har med mig egna erfarenheter kan ha både för- och nackdelar. Framförallt har jag försökt att vara medveten om detta under genomförandet av intervjuerna samt under analys av det empiriska materialet och på så sätt vara medveten om den reflexivitet som forskaren medför vid kvalitativt forskning (Malterud, 2001). Det är inte möjligt att frånga att jag har påverkat mitt empiriska material under insamling eller analys (Kvale, 1997, Malterud, 2009).

Fördelar som informanterna kan ha upplevt var att jag har ett stort intresse, praktiska och teoretiska kunskaper om ämnet. Vid genomförandet av intervjuer märktes det att det kunde vara en trygghet för informanten att veta att jag upplevt liknande situationer och att jag kunde relatera till flera av situationerna som de beskrev, vilket stärker tillförlitligheten i materialet (Malterud, 2009). Nackdelar med egna upplevelser var att jag på något sätt försöker hitta något som jag tror att jag ska hitta istället för att gå in i intervjun med mer öppna ögon. Det vill säga att bekräfta något som jag själv tidigare har upplevt, vilket kan påverka tillförlitligheten negativt (Kvale, 1997). Det går inte att komma undan med att mina egna erfarenheter av simundervisningen kommer att påverka frågorna vilket i sin tur kommer att påverka resultatet, en medvetenhet eller reflexivitet om detta eftersträvades att hålla under hela arbetets gång.

Transkribering av intervjuer tar mycket tid och då arbetstiden med uppsatsen var begränsad har enbart 4 intervjuer genomförts. Eftersom svaren var likartade tror jag inte resultaten skulle se mycket annorlunda ut med ett par fler intervjuer, men det går inte att utesluta att materialet

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

inte var mättat. Därför får föreliggande studies överförbarhet inte anses som stark (Malterud, 2001, Creswell, 1998). Att intervjuer genomfördes av en och samma intervjuare var en styrka i arbete som stärker dess tillförlitlighet (Trost, 2010). Dock skulle det ha varit önskvärt att under analysarbete med det empiriska materialet att en ytterligare författare eller forskare skulle ha deltagit för att åstadkomma någon form av peer reviewing (Creswell, 1998). Detta hade kunnat minska inslag av reflexivitet och stärkt studieresultatets tillförlitlighet (Creswell, 1998, Malterud, 2001).

7.2 Resultatdiskussion

Ett viktigt resultat från föreliggande undersökning var att efter analys av mina intervjuer kunde jag utläsa att alla informanterna visade ett stort intresse för simundervisningen och var engagerade i att försöka hitta ett fungerande system på sin skola. Samtliga informanter såg det som en självklarhet att eleverna ska bli simkunniga och trygga runt vatten. Detta var inte bara för att det är ett obligatoriskt mål i kursplanen, utan även för att det är en viktig kunskap och en rättighet att kunna simma då vi lever i ett land omringat med vatten och 100 000 sjöar (Skolverket, 2011).

Ett annat resultat var att det krävs stöd från ledningen samt ett gemensamt engagemang från övrig personal. Hela skolan bör vara involverad i detta kunskapskrav som ingår i ämnet Idrott och Hälsa (Skolverket, 2011). Önskvärt var också om tidig information från ledningen till föräldrar om kravet på simkunnighet. Informanterna tyckte att föräldrar och skola skulle kunna vara med och samarbeta kring detta mål, vilket skulle kunna leda till att förbättra och underlätta undervisningen.

Alla informanter uppgav att de för tillfället hade ett fungerande system för sin simundervisning för eleverna i årskurs 4-6, dock fanns flera önskemål om att göra simundervisningen ännu bättre. En oro fanns alltid för kommande år hur simundervisningen skulle se ut. Alla insåg att det fanns svårigheter med att påverka upplägget av simundervisningen då mycket av simundervisningen styrdes av faktorer som låg utanför lärarens möjlighet att påverka, vilket också konstaterats i tidigare vid undersökningar om simundervisning (Sjödén, 2008, Brink, 2012). Dessa faktorer kan direkt kopplas till ramfaktorteorin, som betonar just tid, plats, ekonomi etc. som förutsättningar för ett upplägg och anpassning av undervisningen i skolan (Lindblad, Linde & Näslund, 1999).

Ytterligare en aspekt var att flera av informanterna önskade att de själva kunde delta vid simundervisningen eftersom simkunnighet var ett kunskapskrav som ingår i Idrott och Hälsa. Det upplägg som tre av skolorna hade, där undervisningen av ett obligatoriskt moment för-

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

läggs på en yttre person i form av simläraren sågs, inte optimalt utifrån bedömningssynpunkt som lärare. Detta är ett problem i simundervisningen som tidigare lyfts i forskning (Brink, 2012, Sjödin, 2008) Det upplevdes konstigt av informanterna att sätta betyg på ett moment som informanterna inte var med och bedömde, trots att den lösningen blev nödvändig för att få ihop såväl idrotten som skolan för eleverna. Önskemål fanns att ha simundervisning inlagt på informanternas schema som undervisningstid, precis som idrottslektionerna och gärna då tillsammans med en simlärare i simhallen. Dock konstaterade samtliga lärare svårigheten med att styra vilka simtider som är tillgängliga i simhallen. Detta är en ytterligare aspekt som går i linje med ramfaktorteorin och faktorer som inte direkt är kopplad till själva undervisningen men påverkar utfallet av den (Lindblad, Linde & Näslund, 1999).

Att informanterna inte kunde bestämma när skolans simundervisning skulle schemaläggas kunde upplevas som en irritation av lärare på respektive skolor. Eftersom skolorna oftast fick en tid tilldelad av simhallen eller simläraren kunde eleverna ofta bli tvingade att gå ifrån andra lektioner och missar de då undervisningen i det ämnet. Detta upplevdes som ohållbart då det blev för många tillfällen för den enskilde eleven. Alla informanter uppgav att ofta var det de elever som var svaga i andra ämnen som också behövde simträna. Det skapade ett dilemma och en diskussion om vad som var viktigast. Ett önskemål från informanterna var att simundervisningen schemaläggs.

Svenska Simförbundet (www.svenskasimforbundet.se) anser att simning är en färskvara som behöver tränas livet ut och det var också ett önskemål av informanterna. Eleverna borde få möjlighet att kunna besöka simhall eller bada ute vid andra tillfälle än då det är simkunnighetsprov. De elever som klarar sitt simprov får endast besöka simhallen en gång per läsår. De elever som kämpat för att klara sitt simprov fick ofta sluta så fort det klarat provet och lämna sin plats till någon annan elev i kön. Det här blir problematiskt eftersom att skolans resurser blir avgörande för möjligheten till att bedriva simundervisning. Målen i kursplanen är konkreta och objektiva, vilket lämnar möjligheten att avsluta den undervisningen när eleverna uppnått dem (Skolverket, 2011). Det samstämmer dock inte med Svenska Simförbundets riktlinjer, som även finns med i Lgr 11 (Skolverket, 2011) om att eleverna skall vara säkra och ha vattenvana. Det kan spekuleras i att det är först då eleven klarar målen i kursplanen som möjligheten att utvecklas ännu mer genom fler besök i simhallen som bygger upp en vana och säkerhet hos eleven.

Informanterna insåg att det var fler faktorer som påverkade antal besök i simhall eller på badplats. För att lärarna skulle vilja åka iväg och lämna skolans område för andra aktiviteter var det allra viktigast att de som personal kände sig trygga och att det var tillräckligt många vuxna med för att kunna kontrollera elevernas säkerhet. Det var ett stort ansvar och informanterna

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

kunde uppleva rädsla av att något ska hända. Informanter uppgav att detta har förändrats genom att de kände ett större ansvar nu jämfört med för ett par år sedan. Det kunde ha att göra med att klasserna har blivit större (Skolverket, 2004). Det upplevdes som ett stort ansvar att åka att bada med en klass på 25-30 elever och om möjligheten att kunna åka med mindre grupper hade funnits hade det kunnat underlätta arbetet och förbättra kvalitén vid undervisningen. Kreapelian-Strid (2006) lyfter fram att idrottslärarens trygghet under undervisningen är viktig.

Ekonomi var något som lärarna lyfte fram som påverkar möjligheten till fler besök i simhallen. En gemensam önskan från informanterna fanns att besök på kommunala idrottsanläggningar skulle vara gratis för kommunala skolor. Att skolor som redan har en ansträngd ekonomi ska behöva betala för att använda kommunala anläggningar som står tomma under dagtid upplevdes som märkligt av informanterna. De framhävde att det borde vara i kommunens intresse att eleverna får röra på sig och får möjlighet att pröva på aktiviteter som de kan fortsätta med som vuxna. Detta var en aspekt som om den lyfts fram skulle kunna påverka simundervisningen i Sverige då det skulle minska respektive skolas ekonomi som en avgörande faktor till att adekvat kunna bedriva simundervisning. På så sätt skulle det kunna diskuteras om simkunnigheten i Sverige skulle kunna förbättras. Andra förbättringsområden som informanterna nämnde var initiativet med att komma igång med att eleverna i årkurs 1-3 får börja simträning genom att utveckla vattenvana. Vilket kan vara fördelaktigt då tidigare forskning visat att simträning tidigt ger bättre resultat (Sjödin, 2008). Trots att detta var något som står i nya kursplanen Lgr 11 uppgav alla informanter att arbetet med denna punkt ej har börjat. Även här var det ramfaktorer som påverkar, säkerhet var den största upplevda aspekten att lösa. Att som ensam ansvarig lärare åka iväg med 20-25 st 6-8-åringar som inte kan simma kändes som en svår uppgift att administrativt bemästra. Även ekonomi och tid upplevdes också som begränsande, något som även Brink (2012) poängterade i sin uppsats om simundervisning.

Efter att själv ha jobbat som idrottslärare 20 år har jag mycket erfarenhet med arbetet kring simundervisningen. Om det bara hade varit att lära eleverna att simma, hade det teoretiskt inte varit så svårt att bedriva denna undervisning. Det är logistiken runt om undervisningsmomentet som får det att bli en utmaning för ansvarig lärare. Exempelvis att få ihop med tider i simhall, ekonomi, personal och tid för såväl idrottsundervisning som för andra ämnen. I min uppsats har jag varit intresserad av lärarnas situation i samband med simundervisningen. Intresset låg i att ta hänsyn till den problematik som uppstår när lärare som ansvarig för simningen inte kan bedriva undervisningen efter det behov som finns på grund av yttre ramfaktorer som blir indirekt styrande.

GÖTEBORGS UNIVERSITET INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Med Lgr 11 (Skolverket, 2012) har simundervisningen fått en mer central roll i de yngre ålderna. Det är skolans uppdrag att lära eleverna att simma och att det påpekas ofta i tidningar och media (www.ur.se) vilket skapar en förväntning hos elever och föräldrar att skolan tar sitt ansvar. Det är inte ovanligt idag att många elever inte har några förkunskaper med sig alls och att då få in simundervisning för 200-300 elever där de helst inte missar andra lektioner är en svår logistik (www.ur.se). Önskemål som idrottslärarna hade var att simningen fick en fast tid på schemat, en tid som för läraren räknas som undervisningstid och att det sedan samarbetades fram en lämplig simtid tillsammans med kommunens simlärare. Att som idrottslärare kunna vara med på simundervisningen känns viktigt för att kunna stötta eleverna och ge en adekvat bedömning av elevernas förmåga.

Med föreliggande resultat i beaktande föreslås att det bör finnas tydligare direktiv kring idrottslärarens delaktighet vid simundervisningen. Nuvarande situation där idrottslärare ibland tvingas hyra in en extern tjänst för att genomföra simundervisning, som är ett obligatoriskt moment i läroplanen, anses som oacceptabelt. Inget annat ämne i skolan ställs inför samma situation. Det kan därför föreslås att idrottslärarens deltagande vid simundervisningen bör vara obligatorisk och detta preciseras ska i stöddokument till läroplanen. Det är inte bara för idrottslärarens egna pedagogiska roll, utan även elevers trygghet och för att övrig personal skall vara medveten om vikten av simundervisning.

Simning är ett viktigt moment i kursplanen (Skolverket, 2011), men tyvärr ett moment som inte kan utövas i den utsträckning som idrottslärarna skulle önska. Med mer besök i simhallen skulle eleverna få möjlighet att utveckla denna livsviktiga färdighet. Denna färdighet är en rättighet för alla barn för att kunna känna sig säkra runt vatten och kunna vara delaktiga i sociala sammanhang kring och i vatten (Lawence, 2010).

7.3 Framtid

Efter att ha genomfört föreliggande studie och varit ansvarig för simundervisning under 15 år på olika skolor som idrottslärare upplever jag att simundervisningen har intensifierats från år till år. I samband med den nya läroplanen, Lgr 11 (Skolverket, 2011) har vattenvana och simning fått en större roll i kunskapskraven redan från årskurs 1. Detta var något som samtliga informanter upplevde som en stor oro över hur detta ska kunna genomföras med skolans smala ramar av tid, resurser, ekonomi, tillgång till simhall och säkerhet.

Att simundervisningen i den svenska skolan kommer att behöva utökas i vissa skolor i landet tror jag är ett måste för att kunna få alla elever simkunniga i slutet av årskurs 6. Ansvariga på skolorna bör försöka samordna resurser för att komma igång med att som det står i kursplanen

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

att elever i årskurs 1-3 ska få träna vattenvana. Detta bör vara ett prioriterat mål. Många kommuner får många nyanlända barn och ungdomar som inte lärt sig att simma i sitt hemland (Svenska Livräddningssällskapet, 2012) Många av dessa barn saknar vattenvana och har inte besökt simhallar eller utomhusbad. Detta innebär att dessa elever kommer att behöva extra mycket simundervisning på grund av bristande förkunskaper. En annan specifik målgrupp som ofta glöms bort är flickor som på grund av sina föräldrars religiösa/kulturella övertygelse inte tillåts att vara med på gemensamma lektioner (www.ur.se). Det är flickor som får sitta i mellan och det är en rättighet för dessa flickor att få lära sig simma och kunna få ett godkänt betyg i Idrott och Hälsa.

I Skollagen står att utbildningen skall ta hänsyn till barns och elevers olika behov och att de ska ges stöd och stimulans så att de kan utvecklas så långt som möjligt (Skolverket, 2011). Detta betyder att skolorna måste ta sitt ansvar och kunna erbjuda simundervisning endast för kvinnor. I dagsläget görs inte detta utan skolorna litar på ideella organisationer. I framtiden tror jag att skolor måste erbjuda simundervisning på skoltid även för denna specifika målgrupp. Detta för att simningen ska få en mer framskjutande plats i skolan för alla barn och ungdomar.

Av dessa anledningar hade det varit intressant att titta vidare på hur rent kvantitativt simundervisning kan bedrivas mellan skolor med olika ekonomiska resurser. Det skulle även vara intressant att jämföra upplägg av simundervisningen mellan skolor med elever med olika kulturell bakgrund samt olika förkunskaper av simning innan eleverna börjar i grundskola. För att även fortsätta lyfta samma frågeställningar som presenterats i denna studie skulle även intervjuer med andra ämneslärare och skolledning vara av intresse för hur de ställer sig till ramfaktorer som indirekt blir styrande för att eleverna ska uppnå ett godkänt betyg i ämnet Idrott och Hälsa.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

8. Slutsatser och implikationer

I föreliggande studie konstaterades att simundervisning på inkluderade skolor såg olika ut. På tre av skolorna var det simläraren i simhallen som stod som ansvarig för att bedriva undervisningen och på den fjärde skolan var det en utbildad simlärare som var anställd på skolan som var ansvarig. Simundervisningen i sig upplevdes inte som en svårighet, utan informanterna lyfte fram yttre faktorer som tillgång till simhall, respektive skolas ekonomi och ansvaret med transport för eleverna mellan skola och simhall som viktiga faktorer för att kunna genomföra momentet. Det visade sig även att inkluderade skolor inte hade en återkommande struktur för hur simundervisningen skulle genomföras, utan att upplägget löstes från år till år. Det innebar för informanterna en press då elever som inte uppnådde målen vid provtillfället upplevdes bli lidande på grund av annan undervisning måste avstås. Möjligheten till att träna simning läggs till stor del på eleven själv samt att informanterna inte kunde vara med. Vilket gjorde en rättvis bedömning svår. Till stor del upplevdes den press som informanterna kände ha ökat på grund av de förändringar som skett i och med införande av Lgr 11, som framförallt inneburit krav på simträning och betyg i yngre åldrar.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

9. Referenser

Alm, B. (2008). *Historiska Simtag*. Grycksbo: Strålin's tryckeri

Bergvall, E. (1946). *Nordisk familjeboks uppslagsverk för sport, gymnastik och friluftsliv*, Stockholm: Förlagsaktiebolaget A. Sohlman & Co.

Brink, P. (2012). *Simundervisning på lika villkor? En djupdykning i skolans undervisning*. Institutionen för pedagogik och specialpedagogik. Lärarhögskolan i Göteborg.
Hämtad 2014-04-17 från <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/28931>

Centrum för personsäkerhet. (2013). *Drunkning i sverige 1997-2011*. Karlstad: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Hämtad 2014-05-11
<https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/26620.pdf>

Creswell, J.W. (1998) *Qualitative inquiry and research design. Choosing among five traditions*. Thousand Oaks, Ca: Sage.

Giorgi, A. (1985). *Sketch of a psychological phenomenological method. I: Giorgi A. red. Phenomenology and psychological research* (s. 8-22) Pittsburgh: Duquesne University Press.

Gustafsson, C. (1999). Ramfaktorer och pedagogiskt utvecklingsarbete. *Pedagogisk forskning i Sverige* 4, (1), 43-57.

Hassmen, N. & Hassmen, P. (2008), *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder*. Litauen: Logotipas.

Holmberg, S. (Red), (1998). *SLS 100 år*. Karlstad: Svenska Livräddningssällskapet.

Kraepelien-Strid, E. (2006). *Simma eller försvinna. En studie av läroplaner samt elevers och lärares uppfattningar om simkunnighet och behovet av att kunna simma. Fördjupningskurs i pedagogik*, Hämtad 14-05-10
<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:126723/FULLTEXT01.pdf>

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Lawrence, A. (2010, augusti). Giving kids a lifeline. *Sports Illustrated*, augusti, 64-70.

Linde, G. (2000). *Det ska ni veta! En introduktion till läroplansteori*. Lund: Studentlitteratur.

Lundgren, P, Ulf (1999). Ramfaktorsteorin och praktisk utbildningsplanering, *Pedagogisk forskning i Sverige* 1999 årg. 4 nr 1 s.31-41 Stockholm: Skolverket.

Lundin, M. (producent). (2008, 30 mars) *Skillnader i simundervisning* [Podcast]. Hämtad 2014-05-11 från <http://www.ur.se/Produkter/147218-Skolministeriet-Skillnader-i-simundervisningen>.

Malterud K. (2001). Qualitative research: standards, challenges and guidelines. *Lancet*, 358 (9280) 483-488. doi:10.1016/S0140-6736(01)05627-6

Malterud, K. (2009). *Kvalitativa metoder inom medicinsk forskning*. Lund: Studentlitteratur,.

Moran, K. (2008). Will they sink or swim? New Zealand youth water safety knowledge and skills. *International Journal of Aquatic Research and Education*, 2(2) 112-114.

Sandblad, H (1983). *Svenska idrottshistoriska föreningens årsskrift*.

Sjödin, C. (2008). *Simläroboken*. Stockholm: SISU Idrottsböcker och Svenska simförbundet.

Skolinspektionen. (2012). *Idrott och hälsa i grundskolan: Med lärandet i rörelse*. Stockholm: Skolinspektionen. Hämtat 2014-05-12 från <http://www.skolinspektionen.se/Documents/Kvalitetsgranskning/idrottgr/kvalgr-idr-slutrapport.pdf>

Skolverket. (2000). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94)*.

Skolverket. (2004). *Tillsyn av simkunnighet och förmåga att hantera nöd-situationer vid vatten*. Stockholm: Skolverket. Hämtad från 2014-05-02 från http://www.skolverket.se/om-skolverket/visaenskildpublikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwtpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D1461

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Skolverket. (2010). *Nästan 8000 femteklassare kan inte simma*. Hämtad 2014-05-02 från <http://www.skolverket.se/press/pressmeddelanden/2010/nastan-8000-femteklassare-kan-inte-simma-1.120321>

Skolverket (2010). *Uppföljning av simkunnighet i årskurs 5*, Skolverket Hämtad 2014-05-03 från http://www.skolverket.se/2.3894/publicerat/2.5006?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww4.skolverket.se

Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket.

Skolöverstyrelsen. (1970). *Läroplan för grundskolan 1969, supplement 2, Gymnastik*. Stockholm: Liber utbildningsförlaget.

Skolöverstyrelsen. (1981). *Läroplan för grundskolan 1980*. Södertälje: Fingraf tryckeri

Svenska Simförbundet. (2014). Hämtad 2014-02-20 från www.simforbundet.se.

Trost, J. (1993). *Kvalitativa intervjuer*. Lund, Studentlitteratur. ISBN 91-44-03802

Vetenskapsrådet. (2012), *Forskningsetiska principer inom humanistisk – samhällsvetenskaplig forskning*, ISBN: 91-7307-088-4, Hämtad 2014-04-19 från <http://www.vr.se/download/18.3a36c20d133af0c12958000491/1321864357049/God+forskningssed+2011.1.pdf>

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

10. Bilaga

10.1 Intervjuguide

- Vad har du för bakgrund?
- Hur många år har du jobbat som lärare?
- Hur ser simundervisningen ut på din skola?
- Hur tar sig eleverna till simhallen?
- Vilka årskurser får simundervisning?
- Vilka moment tränas?
- Vem undervisar i simhallen?
- Hur lång tid tar hela simundervisningen med transport fram och tillbaka till simhallen?
- Har simträningen förändras i samband med den nya läroplanen Lgr 11?
- Har ni elever som inte är simkunniga?
- Har ni extra simundervisningen för de elever som inte når målen?
- Vad tycker du är positivt och negativt med simundervisningen?

10.2 Följdfrågor

- Utveckla detta vidare.
- Berätta mer, ge exempel.
- Är det några problem med detta?
- Hur gör du då?
- Något som du vill tillägga?